

**Miljø- og
Fødevarerministeriet**
Miljøstyrelsen

Pesticider og Biocider
Ref. ANTOF
Den 3. maj 2018

Status 2017 for Pesticidstrategi 2017 - 2021

Venstre, Konservative, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, Radikale Venstre og Socialistisk Folkeparti indgik 21. april 2017 aftale om Pesticidstrategi 2017-2021. Aftalen er udmøntet i Pesticidstrategi 2017-2021, som samtidig er Danmarks nationale handlingsplan for bæredygtig anvendelse af pesticider og afløser Sprøjtemedelstrategi 2013-2016.

Af aftalen fremgår, at der hvert år skal udarbejdes et statusnotat for implementering af strategien til miljø- og fødevarerministeren og Folketinget. Dette notat udgør status for indsatserne i 2017.

Gennemførelsen af initiativerne sikres af en tværministeriel styregruppe bestående af Miljø- og Fødevarerministeriet og SKAT.

Hovedkonklusioner - indsatser i Pesticidstrategi 2017-2021

Indsatserne i strategien er gennemført som planlagt. Nedenfor gennemgås de enkelte indsatsområder.

Målsætning om reduceret pesticidbelastning.

I aftalen for Pesticidstrategi 2017-2021 indgår en målsætning om, at belastningen fra pesticider (Pesticidbelastningsindikatoren, PBI) maksimalt må udgøre 1,96, svarende til at belastningen reduceres med 40 % (baseret på salgsdata) i forhold til det beregnede niveau for 2011. Det helt afgørende virkemiddel til at nå målsætningen er ændring af pesticidafgiften, som trådte i kraft medio 2013. Hermed blev de mest belastende pesticider dyrere, for derved at motivere jordbrugere til at reducere belastningen af pesticidforbruget ved at anvende mindre belastende pesticider.

Det indgår i aftale om Pesticidstrategi 2017-2021, at aftaleparterne skal drøfte en evaluering af afgiften og behovet for en eventuel justering af afgift og målsætning. Målsætningen om en PBI på højst 1,96 baseret på salgsdata er opfyldt i 2016. Bekæmpelsesmiddelstatistikken blev udgivet 1. december 2017, og den viste en PBI for salgsdata på 1,4 og for forbrugsdata på 2,19. Niveaue for salgsdata, vurderes fortsat at være under indflydelse af hamstringen i forbindelse med omlægningen af afgiften i 2013.

På baggrund af resultaterne fra evalueringen vil aftaleparterne i 2018 drøfte behovet for en eventuel justering af afgift og målsætning.

Godkendelse af pesticider

EU indsatsen for pesticidgodkendelser

Deltagelse i EU og Nord-zone samarbejdet har medvirket til udvikling og harmonisering af godkendelsesområdet. Zonesamarbejdet, deltagelse i EU møder, arbejdet med faglige og administrative vejledninger og arbejdet med hormonforstyrrende stoffer er udført som planlagt. Miljøstyrelsen har prioriteret kommentering af væsentlige EU-vejledninger og aktivstofvurderinger.

AGRO har deltaget i Nordzone møde i Haslev, hvor revisionen af ” Guidance on requirements for efficacy data for zonal evaluation of a plant protection product” blev drøftet blandt medlemslandene og efterfølgende på møde med industrien. På mødets sidste dag var AGRO vært for en ekskursion på Flakkebjerg samt møde i styregruppen for nordzonen. Den reviderede effektivitetsvejledning blev publiceret primo 2018.

Fødevarestyrelsens deltagelse i EU arbejdet for fastsættelse af grænseværdier har fokus på, at de foreslåede grænseværdier for pesticidrester i foder og fødevarer er sat på det lavest mulige niveau. Det betyder, at alle forslag til grænseværdier gennemgås nøje både med hensyn til fødevarer sikkerhed og med hensyn til at sikre, at grænseværdien er fastsat på det lavest mulige niveau ud fra de indsendte data.

Danmark har i forbindelse med alle foreslåede grænseværdier for pesticidrester i foder og fødevarer vurderet, om der kunne være risiko for kombinationseffekter. Denne type vurdering indgår endnu ikke i den fælles EU vurdering af foreslåede grænseværdier. Fødevarestyrelsen og DTU Fødevarer instituttet har i 2017 deltaget aktivt i arbejdet med en fælles EU-metode til vurdering af mulige kombinationseffekter.

Arbejdet omkring fastsættelse af maksimalgrænseværdier for specifikke foderafgrøder er fortsat på stand-by, da det i øjeblikket er nedprioriteret fra EU-Kommissionens side.

National godkendelse af pesticider

I 2017 er der truffet afgørelse for 126 godkendelsessager, heraf 85 sager om sprøjtemidler til mindre anvendelse, paralleller og dispensationer. Arbejdet bidrager til fornuftig og sikker brug af pesticider og dermed en nedsat belastning af sundhed og miljø. Miljøstyrelsens mål for overholdelse af sagsbehandlingstider blev opfyldt i 2017, hvilket medvirker til hurtig sagsbehandling og gennemførelse af nødvendige ændringer i godkendelsesbetingelserne ved revurdering.

Der er i 2017 godkendt 2 midler med nye aktivstoffer på baggrund af de ændrede krav til langtidsstudier, som følge af langsom nedbrydning af aktivstoffet eller dets nedbrydningsprodukter.

I 2017 er der indført nedsatte gebyrer for sagsbehandling af ansøgninger om mindre anvendelser af allerede godkendte pesticider for at forbedre konkurrenceevnen og fremme dansk produktion af bl.a. frø, frugt og grønt.

Der er udarbejdet en revision af bekendtgørelsen om tilskudsordningen vedr. alternative pesticider, der præciserer hjemlen i forhold til de forskellige tilskudsområder. Der er afholdt en ansøgningsrunde under tilskudsordningen og afgivet tilsagn til 10 af 11 indsendte ansøgninger.

Der er gennemført tre projekter, som er afsluttet med tre rapporter om pesticider i spildevand og planterester i væksthuse. Derudover er en samlet ”Vejledning om pesticidholdigt spildevand og planteaffald fra gartnerier” under udarbejdelse. Rapporterne danner grundlaget for, at der i vejledningen bliver præciseret forhold omkring håndtering af spildevand med indhold af pesticider, der kun har en godkendelse til anvendelse i lukkede væksthuse, med henblik på at der sker en væsentlig reduktion i udslip af disse stoffer. Opfølgning herpå vil ske i 2019 i henhold til aftale om Pesticidstrategi.

Bedre beskyttelse omkring drikkevandsboringer

Lovforslag om ændring af lov om miljøbeskyttelse og lov om vandforsyning blev vedtaget 18. januar 2018. Lovens formål er at styrke den målrettede beskyttelse af grundvandet mod forurening med

pesticider inden for drikkevandsboringers nærområde. Med loven skabes hjemmel til, at miljø- og fødevarerministeren i en bekendtgørelse med hjemmel i vandforsyningsloven kan udpege boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Dertil indeholder loven forbud mod påfyldning og opblanding af pesticider og udvendig vask af pesticidesprøjter mv. inden for statslige udpegede BNBO, herunder på vaskepladser. Der ydes godtgørelse for allerede etablerede vaskepladser, der grundet forbuddet ikke længere må anvendes til pesticider, såfremt dette er i overensstemmelse med statsstøttere reglerne. Godtgørelser finansieres over vandprisen. Kommissionen har meddelt, at en godtgørelse for vaskepladser, der omfattes af forbuddet ikke er forenelig med statsstøttere reglerne.

Bekendtgørelse om udpegning af drikkevandsressourcer, der var i høring med høringsfrist 22. december 2017, er trådt i kraft. Ikrafttrædelsen af bekendtgørelsen har været betydende for igangsættelse af proces for udpegning af BNBO.

Forbud mod sprøjtning med glyphosat før høst i konsumafgrøder

Miljøstyrelsen har udarbejdet regler om forbud mod sprøjtning med glyphosat før høst i konsumafgrøder, som forventes at træde i kraft 1. juli 2018.

Obligatoriske krav om brug af afdriftsreducerende udstyr ved anvendelse af prosulfocarb

Der er i 2017 indført regler for anvendelse af afdriftsreducerende dyser ved brug af prosulfocarb for at begrænse afdrift og fordampning og spredning til andre afgrøder.

Måltrettet kontrol

Kontrol af brug af pesticider

Landbrugsstyrelsen udfører på vegne af Miljøstyrelsen den risiko- og dialogbaserede kontrol med opbevaring og brug af bekæmpelsesmidler i landbrug, gartnerier, planteskoler, golfklubber, maskinstationer og på offentlige arealer.

Landbrugsstyrelsen har i kontrolåret 2017/2018 foretaget i alt 701 pesticidkontroller. Resultaterne fra kontrollen 17/18 viser, at der er konstateret én eller flere overtrædelser på 228 kontroller svarende til ca. 32 %. 16 kontroller er dog endnu ikke helt afsluttet, og resultatet kan derfor ændre sig en smule, når de endelige tal foreligger. Der er tale om en stigning på ét procentpoint i forhold til kontrolåret 2016/2017. Dette kan bl.a. skyldes den målrettede risikoudtagning.

Opgørelsen viser, at hovedparten af overtrædelserne vedrører besiddelse af ulovlige midler, som tidligere har været godkendt i Danmark, og som ikke er bortskaffet ved bortfald af godkendelse af midlet (138 overtrædelser). Derudover er der en del overtrædelser af reglerne om vask og påfyldning af sprøjter (88 overtrædelser).

Landbrugsstyrelsen har i kontrolåret 2017 og 2018 særlig fokus på dialog og vejledning, og har iværksat flere tiltag for at imødekomme dette.

Der er gennemført syn af ca. 10.900 pesticidesprøjter. IT-systemet for syn af sprøjter kører planmæssigt. Landbrugsstyrelsen har fundet 33 overtrædelser af synskrav i forbindelse med den fysiske kontrol af jordbrugere. Det skønnes, at langt hovedparten af de sprøjter, der er i anvendelse er blevet synet.

Der er udstedt næsten 20.000 autorisationer til personer der gasser muldvarpe/mosegrise, sprøjteførere og forhandlere af pesticider i IT-systemet MAB.

IT-systemet til jordbrugernes indberetning af deres pesticidforbrug (Sprøjtejournalindberetning – SJI) er flyttet fra Landbrugsstyrelsen til Miljøstyrelsen, hvor et nyt system blev sat i drift i 2017.

Kontrol af import og salg af pesticider

Kemikalieinspektionen fører løbende kontrol med forhandlere af pesticider. Tilsynet foregår i hele landet hos forhandlere og importører. Der kontrolleres for, om midlerne er godkendte som led i beskyttelse af forbrugerne og miljøet, herunder grundvand. Desuden kontrolleres opbevaringen og salget af giftige og meget giftige pesticider.

Miljøstyrelsen har som en del af den særlige informationsindsats primo 2018 afholdt møde med forhandlere af ikke-professionelle pesticider, som hovedsagelig sælges til private haveejere. På mødet blev der orienteret bredt om kravene ved forhandling af pesticider. Branchen anmodede om sådanne jævnlige møder.

Miljøstyrelsens Kemikalieinspektionen har desuden for årene 2015, 2016 og 2017 opgjort alle overtrædelserne hos forhandlerne, og opgørelsen af de forskellige typer af overtrædelser hos de forskellige typer af forhandlere er offentliggjort februar 2018. Dette har medført presseomtale og dermed øget fokus hos forhandlerne om at gøre en indsats, for at leve op til reglerne på området.

Med Pesticidstrategi 2017 – 2021 har Kemikalieinspektionen fået tilført 2 medarbejdere i 2 år fra medio 2017 til medio 2019 for at skærpe kontrollen med forhandlere af pesticider til erhvervsmæssig brug for at stoppe salg af pesticider, som ikke lovligt må sælges.

I 2017 blev der derfor gennemført 101 tilsyn hos forhandlere af pesticider til erhvervsmæssig brug, hos 10 (10%) af forhandlerne blev der fundet pesticider, som tidligere havde været lovlige, men nu ikke mere må sælges. Dette er en klar forbedring i forhold til 2016, hvor 15 (30%) ud af 50 forhandlere havde pesticider stående, som de ikke mere måtte sælge. Målet med den forhøjede kontrolfrekvens er, at alle forhandlere af pesticider til erhvervsmæssig brug er kontrolleret inden medio 2019 og at overtrædelsesprocenten er faldet til 5%.

SKAT overvåger løbende importen fra tredjelande i forhold til, om der er tale om godkendte midler, og om det er registrerede virksomheder, der foretager importen. Informationen anvendes både i forbindelse med kontrol af afgiftsregistrerede virksomheder samt ved tilsyn hos importører af ikke-godkendte pesticider. I 2017 er der foretaget 24 kontroller – deraf seks kontroller hos registrerede virksomheder og 18 hos uregistrerede. Der er fundet fejl i 25 pct. af kontrollerne – typisk regnskabsfejl såsom fejl i sats eller antal, bogføringsfejl, lagersvind eller misforståelse af reglerne. Der er i perioden reguleret for godt 700.000 kr. netto i afgift. Fund af ikke-godkendte midler overdrages til Miljøstyrelsen til videre foranstaltning.

Afgiften kontrolleres som en del af den løbende grænsekontrol. I 2017 har der været 15 kontroller med fund af ulovlige midler.

Kontrol af pesticidrester i foder og fødevarer

Fødevarestyrelsen fører kontrol med virksomhederne, og analyserer løbende foder og fødevarer på det danske marked for indhold af rester af pesticider – og offentliggør resultaterne. Analysemetoderne er blevet udvidet, så der kan testes for flere stoffer i foder og fødevarer, og så det er muligt at afgive analysesvar fra dag til dag, fx i forbindelse med skærpet importkontrol, hvor varerne tilbageholdes, indtil de kan frigives på baggrund af et analysesvar. I Fødevarestyrelsens kontrol har der bl.a. været særlig fokus på importerede fødevarer, og specielt i importkontrollen har der været fokus på særlige

problemafgrøder og oprindelsessteder ved udtagning af målrettede prøver blandt andet i Københavns lufthavn.

Resultaterne vil kunne danne baggrund for en forebyggende indsats i forhold til pesticidrester - bl.a. rådgivning af avlere. Endvidere kan resultaterne danne baggrund for information til forbrugere og erhverv med henblik på forbedrede muligheder for at efterspørge og distribuere produkter med lavere restindhold af pesticider. Aktiviteterne vedrørende pesticidrester i foder og fødevarer medvirker til at sikre et højt niveau af fødevarer sikkerhed.

Indsamling af viden gennem forskningsprogrammet

Der blev i 2017 modtaget 28 forskningsansøgninger og 2 C-IPM-ansøgninger, hvor der i alt er givet tilsagn til 8 af projekterne. Det samlede tilskud i 2017 var på ca. 17,6 mio. kr. Jf. aftale om pesticidstrategi 2017-21 var et af projekterne et sundhedsprojekt, idet ” *Henimod en forbedret human risikouurdering af pesticider mht. mandlig reproduktiv sundhed* ” i alt har fået tilsagn på ca. 4,4 mio. kr.

Rapporter fra afsluttede projekter er løbende blevet publiceret på Miljøstyrelsens hjemmeside og præsenteret på Bekæmpelsesmiddelforskningskonferencen i januar 2018. Resultaterne fra de afsluttede projekter er vurderet i forhold til indsatserne i Pesticidstrategi 2017-2021, implementeret ved direkte anvendelse i godkendelsesordninger for pesticider og biocider og i relevant omfang præsenteret og anvendt i EU, f.eks. EFSA (European Food Safety Authority) og ECHA (The European Chemicals Agency).

Oplysning, rådgivning og vejledning

IPM - integreret plantebeskyttelse

Der er gennemført 11 IPM projekter i 2017 med hovedsigte mod uddannelse og information til alle brugere af pesticider, og med fokus på hhv. landbrug og gartneri. Der er bl.a. udarbejdet nyt undervisningsmateriale til uddannelse af sprøjteførere. Dertil er der opsamlet viden om resistens og indhentet inspiration fra andre lande. Resultatet af disse aktiviteter forventes at indgå i det videre arbejde med resistenshandlingsplan og IPM task force.

Brug af pesticider på offentlige arealer

Miljøstyrelsen opgør pesticidforbruget på offentlige arealer hvert tredje år på baggrund af indberetninger fra kommuner, stat og regioner. Der blev i 2017 udarbejdet en statistik over udviklingen i pesticidforbrug på offentlige arealer i 2016, som viste, at forbruget af pesticider på offentlige arealer samlet set er faldet med 6,4 procent fra 2013 til 2016. Imidlertid har flere kommuner efterfølgende meddelt Miljøstyrelsen, at de har indberettet forkerte data, hvorfor Miljøstyrelsen har igangsat en kvalitetssikring af det oplyste forbrug. Pesticidforbruget på de offentlige arealer forventes dog fortsat kun at udgøre ca. 1 promille af det samlede pesticidforbrug og det vurderes at forbruget nu har nået et relativt stabilt lavt niveau. For at få mere viden om udfordringer og gode erfaringer i kommunerne om brugen af pesticider, er der igangsat en interviewundersøgelse af en række kommuner. Resultatet af projektet, som Københavns Universitet forestår, forventes at foreligge 2018.

Færre pesticider på golfbaner

Miljøstyrelsen har udarbejdet en statistik over udviklingen i pesticidforbrug og pesticidbelastning på golfbanerne for 2013-2016. Der blev i 2013 indført belastningsloft på golfbanerne via en bekendtgørelse. Statistikken, der er baseret på golfbanernes indberettede forbrugsdata, viste et fald i pesticidforbrug på 56 % og et fald i pesticidbelastning på 43 % i perioden 2013-2016. Endvidere er der i samarbejde med golfbranchen og undervisningsinstitution i 2017 gennemført en indsats vedr. efteruddannelse af greenkeepere indenfor IPM.

Landbrugsstyrelsen har på baggrund af en risikobaseret udvælgelse af 12 golfbaner gennemført en dialogbaseret kontrol på disse og fundet overtrædelser på 8 af disse golfbaner. Tre golfbaner har med deres indberetninger af deres pesticidforbrug inden fristen 1. marts 2017 vist en overskridelse af belastningsloftet i 2016.

Mindre belastning fra pesticider i private haver

Der er gennemført en informationskampagne på sociale medier med relancering af kampagnen fra 2016 for at skabe opmærksomhed om kernebudskaberne om at private kan overveje alternativer til pesticider, bruge klar-til-brug midler og om at anvende pesticider korrekt. Kampagnen henviste til Miljøstyrelsens hjemmeside "Tænk før du sprøjter".